

TAVŞAN, DIŞKISINI NEDEN YER?

Vet. Dr. İlhan GÜRCAN

Tavşanlar, gündüz vs gece oluşuna göre iki tür dışkı çıkarırlar. Gündüz süresi boyunca çıkardıkları dışkının katı ve oldukça iri peletler şeklinde olmasına karşın, gece çıkardıkları dışkılar yumuşak, küçük ve üzerileri sümüksel (mükös) bir tabaka ile kaplı peletlerdir. Tavşanın, yakın olarak gözlemlendiğinde, dışkularından bir kısmını yediği görülür. Ancak, gece dışkısı olan yumuşak peletler doğrudan doğruya anus'dan (makat) alındığı için, tavşanın bu davranışı daha az dikkat çekmekte veya eğziyla makat bölgesini kaşındığı sanılabilmektedir.

Tavşan aldığı dışkı peletini, ağzının içinde birkaç kez döndürür ve sonra parçalamadan olduğu gibi yutar. Ama neden? Yapılan çyilemin de anımsattığı gibi, bu bir beslenme işidir. Tavşanın sindirim sisteminden geçip, posa ya da dışkı halini alan içerik, körbağırsağa (sekum)

Bazı hayvanların kendi dışkılarını, bazılarının da diğer hayvanların çıkardıkları dışkılarını yiyerek beslenmelerini sürdürdükleri herkesce bilinir. Ama tavşanın çıkarıldığı dışkının, bu hayvanın yaşamında vazgeçilmez nitelikte bir besin maddesi olduğunu biliyor muydunuz?

gelince, sonuncu kez bir işleme daha tabi tutulur ve yeniden bir sindirim olayı başlar (reigestion). Burada mikroorganizmalar da sindirim olayına karışıp, başta B vitaminlerinin sentezlenmesi olmak üzere, bazı artıkların değerlendirilip tavşan için yararlı hale gelmesi sağlanır. İşte böylece körbağırsakta yeniden değerlendirilip, adeta bir besin maddesi özelliği kazanan dışkının tavşan tarafından yenmesi, tavşanın aldığı gıda maddeleri içinde bulunan besleyici unsurlardan en üst düzeyde faydalanmasına yönelik şaşırtıcı bir içgüdü olayıdır. Gece çıkarılan yumuşak kıvamlı, nispeten küçük ve etrafı sümüksel bir tabaka ile çevrili dışkı peletleri, gündüz çıkarılan irice ve sertleşmiş olanlara kıyasla, 4-5 misli niacin, riboflavin (B₂), panthotenic asit (B₃) ve (B₁₂) vitamini içermektedir. Yapılan bir araştırmaya göre, tavşan kendi dışkısını yemekle, yemediği döneme oranla % 83 daha fazla niacin, % 1.000 daha fazla riboflavin, % 165 daha fazla panthotenic asit ve % 42 daha fazla B₁₂ vitamini almış olmaktadır. Diğer taraftan, tavşanın körbağırsağında yer alan yeniden sindirim olayı, gıda maddeleri içindeki azotun (N) sindirilmesi gücünü ve proteinin biyolojik değerini son derece artırmaktadır.

Tavşanlara 45 gün süreyle boyunca takılarak, dışkılarını yemelerinin önlenildiği bir deneyde, hayvanların iştahlarını kaybettikleri, hızla zayıfladıkları, gözleri etrafında ve kulakları içinde yara benzeri deri lezyonları şekillendiği gözlemlenmiştir. Öyle görünüyordu ki, özellikle gece çıkarılan yumuşak kıvamlı dışkının tavşan tarafından yenmesi, hayvanın sağlıklı bir yaşam sürdürmesi bakımından son derece önemlidir.

Alçak gönüllüye yüksekten, kibirliye alçaktan bakma.

Jefferson DAVIS